

Előfizetési ár:

Egész évre	— — —	4 K.
Fél évre	— — —	2 K.
Negyed évre	— — —	1 K.
Egyes szám	— — —	20 i.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondzede-
s milliméter soronkint
10 fillérrel, táblázatos és
garmond betűnél kisebb
betűfaj szedés másfélze-
res egységárral számítta-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ

m. kir. erdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ES KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetőknek az álláske-
reslet és kínálat rovata
rövid közlésekre díjtala-
nul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítat-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

*Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének
megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek,
nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.*

TARTALOM.

- A fakeskedelem helyzete. (F. L.)
Napszúrás az állatoknál. (Dr. Kukuljević József.)
A mocsári szalonkáról. (Gy. Gy. K.)
Gazdasági tanácsadó: A só, mint trágyaszer. (Hreblay Emil.) —
Gyümölcs-eltartásról. — Miképen lehet haszonnal sertést hiz-
lalni. (bl.) — Szárnyasok levégása. — A pinche nedvesége
nyáron. — Egy helyes tyúkkesztyűről. (bl.)
Különfélék: Kitüntetés. — Linoleum tisztántartása. — Gyümölcs-
és fűfoltok. — Miért feni össze a légy a lábait? — Melyik
nép a legtakarékosabb. — A legnagyobb harang. — Italfogyasz-
tás az Oczeánon. — Hány köztársaság van? — 1600 éves fa. —
Talpaárak 1894-ben. — Világító állatszemek. — Friss kenyér. —
Időjelzés.
Hivatalos közlemények: Hirdetmény az 1911. évben megtartandó
erdő- és vadőri szakvizsgák ügyében.
Szerkesztői üzenetek.
Álláskereslet és kínálat.
Hirdetések.
Tárca. Mesék a borgói hegyekből. (Bartha Ábel.)

A fakeskedelem helyzete.

Daczára annak, hogy a modern technika a fát, a hol csak lehet kiküszöböli, a fa iránti kereslet, illetve a fa fogyasztása mégis egyre növekszik.

Ennek oka, hogy a fafogyasztás nem tart lépést a termelés mennyiségével, minek folytán fahiány áll be. Ez a helyzet állt be nálunk, a hol a fogyasztás oly nagy, hogy a most fennálló fatermelő-vállalatok nem képesek annyi fát szállítani, mint a mennyire szükség van. Ennek a körülménynek az a következménye, hogy a faárak folyton emelkednek és már oly magasak, hogy a távol külföldről, sőt még az Amerikából szállított fa is olcsóbb, mint a Magyarországon termelt árú.

Legjobban keresik a puhafa-fűrészárút, mert a Budapesten és a nagyobb vidéki városokban, valamint a falvakban is mutatkozó nagy építkezési tevékenység folytán nagyon sok deszkára, léczre, zsinidlyre, csa-

posgerendára, állványfára, stb. van szükség. Sok fát fogyaszt az ipar is, főleg a butor- és a ládaipar. Az első a legjobb, az utóbbi a legsilányabb árút veszi. Különösen a silányabb árút keresik most, mert az elsőrendű áru oly drága, hogy a fogyasztók inkább alacsonyabbrendű árút vesznek, mert az aránylag olcsóbb. Ennek is azonban vége szakadt, mert a silányáru most drágább, mint pár évvel ezelőtt a legjobb fa volt. 1907-ben, a mikor az üzletmenet több okból nagyon rossz volt, a termelők összeálltak és egy érdekesoportot létesítettek, a mely a puhafaárakat időközönként megállapítja.

A puhafaárak emelkedése az erdei eladásoknál eddig alig volt érezhető; csak Felső-Magyarországon érnek el jobb árakat. Erdélyben a puhafa (fenyőfa) még mindig 4—6 korona köbméterenként az erdőn, a mikor a fűrészáru köbméteréért 50—60 koronát fizetnek Budapesten. Még Boszniában is, a hol az erdők emberlaktá helyektől sok esetben többnapos járőföldre vannak, az erdőkért jobb árakat érnek el, mint Magyarországon. Ennek a visszás helyzetnek az az oka, hogy a termelő-vállalatoknak a legtöbb esetben óriási befektetéseket kell eszközölnie, erdei utakat, vasutakat, csuszatókat kell építenie, a mi rendkívül nagy tőkét vesz igénybe, úgy, hogy minden köbméter fát 5—6 korona kamattal terhel.

A helyzet csak akkor fog megváltozni, ha az erdő-tulajdonosok a fatermelést saját kezelésükben fogják végezni és a kitermelt fát valamely rakodón vagy vasuti állomásra szállítva fogják eladásra bocsátani, a mint azt több kincstári erdőhivatal már most is teszi. Ily módon az erdőtulajdonosok fájukért sokkal többet kapnak, mintha erdőt adnak el.

A tölgyfa szintén nagyon keresett cikk; ebből a fanemből sokat szállítunk Németországba, Franciaországba és Hollandiába, viszont azonban az utóbbi időben Amerikából és Japánból, valamint Oroszországból hoztak be Magyarországra tölgyfát.

Tölgydongából most oly keveset termelünk, hogy azt a pár év előtti termeléssel össze sem lehet hasonlítani.

Talpfát most nem termelnek, mert az államvasutnak annyi a készletben levő talpfája, hogy két évre is el van látva. A mi talpa a termelőknél van, azt nem

tudják értékesíteni, mert a Máv. a 2-50 méter hosszú tölgytalpfákért még 3-50 koronát sem akar fizetni.

A *bükkfát*, melyből ezelőtt tulnyomóan tüzelőfát és faszenet termeltek, most már nagy mennyiségben fel-fűrészelik s butorokat, gépállványokat, talpfákat, par-kettát, hordót, járdakoczkát készítenek belőle.

Míg azelőtt bükkfaerdőket úgyszólván ingyen lehetett kapni, addig most már ezek az erdők is jó áron keltek el. Több nagy vállalat alakult, a mely kizárólag bükkfát dolgoz fel és ezeknek is annyi a megrendelésük, hogy többet nem is képesek elvállalni, noha éjjel-nappal dolgoztatnak.

A *tüziatermelés* is kartellálva van, a mennyiben a nagyobb tüzifatermelők egész termelésüket egy kartell-részvénytársaságnak adják.

Faszén szintén keresett czikk, waggonja (10,000 kgr.) Budapestre szállítva 510 koronába kerül.

A faárak a következők:

Puhafa:

legsilányabb minőség, ládának való	32 korona,
legjobb minőség	62 korona

köbméterenként, Budapesten.

Keményfa:

	korona	m ³ -kint
I-a szlavoniai tölgyrönk	100	— 110
I-a a magyar tölgyrönk	60	— 70
I-a szlavoniai tölgyfurnirönk	160	— 170
I-a szlavoniai tölgyboulosok	165	— 175
I-a magyar tölgyboulosok	120	— 135
I-a szlavoniai tölgyfriz, széles	115	— 120
I-a magyar tölgyfriz, széles	100	— 105
I-a szlavoniai tölgyfriz, keskeny	105	— 110
I-a magyar tölgyfriz, keskeny	95	— 100
Széleztelen tölgyfapalló szlavoniai	115	— 120
Széleztelen tölgyfapalló magyar	90	— 95

a rakodóállomásokon.

	korona	m ³ -kint
I-a párisi áru	140	— 150
II-a " "	115	— 120
Quartier, I. oszt.	180	— 230
" II. "	170	— 180

Fiumében.

I-a körisrönk	50	— 65
I-a jávorrönk	50	— 60
I-a szilfarönk	40	— 70
I-a köris-fűrészáru	90	— 105
I-a jávor " "	70	— 80
I-a szil " "	80	— 95

a rakodóállomásokon.

I-a bükk-fűrészáru	42	— 48
Bükkfriz, széles	46	— 50
" keskeny	40	— 45

Budapesten.

Tüzifa:

Cser- és bükkhasáb	180	— 185
Cser- és bükkdorong	165	— 170
Fűrészelt bükkhasáb	200 K.	
Faszén, I-a, waggononként	510 K.	

Budapesten.

Napszúrás az állatoknál.

A mindennap mindinkább emelkedő és elviselhetetlenné váló nagy hőség készíttet engem arra, hogy a napszúrásról e helyütt megemlékezzem.

A napszúrás az állatoknál ritkábban fordul ugyan elő, de azért aránylag elég gyakori, előfordulása esetén pedig oly hirtelen lép fel, hogy védekezni ellene már akkor alig lehetséges, viszont azonban mindég résen kell lennünk, mert ha azt a keveset, a mit ez esetben tehetünk, időben nem alkalmazzuk, úgy csakhamar elhullás következik be. E közlemény megírására főleg az indított, hogy alig van valami kilátásunk arra, hogy az

TÁRCZA.

Mesék a borgói hegyekből.

Közl: *Bartha Abel.*

Hónapokig sátoroztam egykor, távol minden emberlaktól, mélyen bent az erdőkben. Nappal a munka foglalt el, este a tanyatűz mellett meséket hallgattam, hegyek és erdőknek csodálatos rejtelméről.

Mesélik, hogy a hegyek és erdők urai az erdei ember (Vom de padure), az erdő lánya (Fata paduri) és tündérek voltak. Ma is hiszik, hogy vannak, látják néha-néha.

1909 év nyarán Borgótiha község határán a «Szin-cseránka» nevű helyen egy román leányt, ki éjszaka egyedül jött át az erdőn, megtámadta az erdei ember. A leány, mikor szembe jött az vele, rákiáltott «oh, hogy csodálkozzék a világ rajtad,* engem ugyan ne ijessz-gess». Azt hitte, hogy közönséges ember áll előtte, de mikor ez megtámadta a leányt és ő védekezve torkon

* Szó szerinti fordítás a román nyelvből, értelme, hogy: *történjék veled valami baleset.*

ragadta, szőrmével borított nyakat és kart érzett ujjai alatt. Úgy megirtózott ettől, hogy gyorsan menekült le a hegyen s utána a rém, ki egészen a házakig követte.

Így mondta el a leány, a ki állítólag orrán, száján vérezve érkezett haza s három napig szavát sem lehetett venni, megnémult.

Mondják, hogy a juhásznak, ki egymagában tanyáz a havasi legelőn, nem jó távollevő kedvesére gondolni és utána vágyódnia, mert akkor felkeresi őt az erdő leánya s szerelmével úgy megvigasztalja, hogy belepusztul. Pedig csúf a leány, majdnem annyira, mint a férfi. Hosszú, magastermetű, mit fenyőszuroktól össze csapzott szőrmé fed. Csak arcza csupasz, miből ajkai és fogai előre nyulnak ki. Nagy csontú, lábain szétálló ujjakkal; lábaival is tud fogózni és a fára felkúszni. Ruházata fenyőkéregből való. Erős a győzhetetlenségig, a puskagolyót röptében, kézzel fogja el. Az ember, ki hozzá szól, hangját veszti, megnémul, kutya s minden háziállat reszket az ijedtségtől, ha közelébe jut.

Beszélték róla néhány év előtt, hogy egy marosborgói juhászt a «Vala» nevű havasi legelőn az erdő leánya éjszaka felkeresett s hogy e miatt lett a legény rövid idővel azután öngyilkos.

idő hűsebbre forduljon, sőt egyesek szerint még igen nagy melegek következnek ezután.

Téves volna ama hit, hogy az állatok a napszúrást nem kapják meg, holott ilyen meleg évadban, mint a mostani, ez nagyon gyakori. Járásomban az elmúlt héten is három állat kapott napszúrást, a mi azután kényszervágást vont maga után. A napszúrást úgy a házi-, mint vadon élő állatok egyaránt megkaphatják.

Az állatok különösen akkor kapnak napszúrást, ha hosszabb ideig vannak a nap sugarainak kitéve és a mellett esetleg erős izommunkát is kénytelenek végezni, de ugyancsak előfordul akkor is, ha nagy hőségben csapatokban hajtának az állatok, nincs ivóvizük, nincs helyük, a hol egy kissé megpihenhetnének.

Az állatok legelészésekben rendszerint lassan mozognak, lépésről-lépésre változtatják helyüket és így a napsugarak állandóan érik az állatot, különösen annak tarkóját, mintegy merőlegesen esnek arra a hősugarak. Ezen állandó hőbehatás az agyban vérbőséget idéz elő, a véredek kitágulnak. Azonban a hő magában a testben is zavarokat okoz, a mennyiben a magasabb légköri hő folytán a testben levő hő nem tud párologni, a mi vég-eredményében a szervezetben ugyancsak vérbőséget idéz elő. A túlságos nagy hő az idegrendszerre, de különösen a véredényeket szabályozó idegekre van befolyással és a lélegzési központra azt eleinte izgatja, később azonban ugyanezen behatás működésében bénítja, miáltal minden előzetes megbetegedés nélkül hirtelen elhullás következik be, a mely lefolyásában nagyon is hasonlít a lépfenés elhulláshoz. Mindenesetre óvatosnak kell lenni a kór meghatározásánál, nehogy egy lépfenést napszúrásnak vagy fordítva, a napszúrást lépfenének minősítsük.

Ha az állatokra a hő huzamosabban hatott, úgy az állatokon tompultság vesz erőt, helyükből alig mozdíthatók ki, ha pedig mégis kimozdítottuk helyükből, ide-oda támolyognak, bizonytalanul járnak, mintha lábuk alatt nem éreznének talajt; lábaikat rendesen szétterpesztik, fejüket is ide-oda lóbálják. Nagyon gyakori tünet az, hogy az állatok folyton botlanak, esetleg neki-mennek mindennek, sok esetben a nagy véryomás következtében ijedtséget mutatnak, máskor dühöngnek, hozzávéve még a gyorsított légzés következtében beálló nyálzást, laikus emberre veszett állat benyomását teszik.

Ha az állat mellkasának baloldalán, a könyök mellett, kutyáknál a szügynek baloldalán tenyerünket laposan odahelyezzük, úgy a szívverést úgy halljuk, mintha kopogna, amely kopogás igen szapora; ezzel szemben a lélegzés nagyon nehezített. Különösen szarvasmárháknál az ilyen esetben a nyelv megdagad, kilóg a szájból, a szemhéjak, az orrcimpák kékes árnyalatot vesznek föl, a szemek igen kidüllednek, fejüket lehorgasztják, mintegy oldalt rángatják, légvételek közepette az egész test folyton rázkódik, a száj nagyon habzik.

Ha már ilyen súlyos tüneteket látunk, az állatot legelsőbben is elvonjuk a munkáltatástól, azonnal hűs helyre állítjuk, különösen a tarkóra hideg, esetleg jeges borogatást teszünk, de nem azonnal jéggel kezdjük, mert a nagy hőre a hirtelen nagy hideg behatása is veszélyt hozó, hanem a nagy mértékben fölmelegedett szervezetet fokozatosan hűtjük le, legelőször azonban az agyvelőt. E lehűtés alkalmával nagyon kell vigyáznunk, hogy ez a lehűtés ne légvonatban történjék, mert így könnyen meghűlés állhat be. Ilyen kezelés mellett az állat csakhamar le fog csendesedni, lélegzése is normális alakba tér vissza, valamint érverése is.

A nép ma is hiszi, — bár nem általánosan, — hogy vannak. Megtörtént velem is, hogy munkásaimmal valami rendelkezést késő este egy közeli tanyánál tartózkodó munkásnak átkiáltatni akartam. Egyik sem vállalkozott rá, féltek, hogy ennek következménye az erdei emberrel való találkozásuk lesz, inkább átment egyikőjük sötét éjszaka a 3—400 lépésnyi távolban levő másik tanyához.

Összefüggő történetről való meséink is vannak. Elmondom.

*

Az erdei ember.

Réges-régen, mikor a borgói szoroson út még nem vezetett át, a rengeteg erdőkben alig lehetett itt-ott egy kis tisztást látni. Pedig szabad volt pusztítani az erdőt, irtott, a kinek szüksége volt rá.

Borgóról egy szegény öreg oláh is kivonult a hegy-ségbe két kis fiával, hogy juhait legeltetésére ott legelőt irtson. Szorgalmasan vágta az erdőt, égette, tisztította a vágást s fiainak, kik juhait őrizték, szigorúan meghagyta, hogy ha beköszönt az estszürkület, csendben maradjanak, többé az erdőbe be ne kurjongassanak,

mert az nem jó; az erdei ember nem tűri, hogy estétől-reggelig az erdő csendjét emberi szó háborgassa.

A fiuk szót is fogadtak egy ideig; mikor azonban apjuk a munkával egy kissé távol haladt a kunyhótól, megfélekedtek a parancsról és egy este egymást túl harsogva kurjongattak, így: Puuuu maj Inánye maaaj... be az erdőbe. Az öreg oláh hallotta s tudta, hogy ebből baj lesz. Hazatérve nem is szólott az ágyban már szendergő fiuknak, hanem puskáját megtöltve lesbe állott a kunyhó előtti sajtszáritón.

Félelme nem volt alaptalan, nemsokára közelgő léptek zaját hallotta az erdőből. Jött, kilépett a sötét erdőből egy rémség: az erdei ember. Írtózat volt még rá nézni is; embernél magasabb termetű, mit tömött szörme fed; csak arca csupas, miből szája előre nyul ki. Nagy csontu alak, hátán fenyőkéregből való köpeny.

Az írtás szélén állva körül néz s megpillantva a kunyhót, egyenesen oda tart. Belépett s a tűz mellé telepedvén, tarisznyájából jó ízűen megfalatozott. Kivett onnan egy emberi kart és azt az alvó gyerekek feje fölött balról-jobbra forgatván, örökre elaltatta őket; azután hosszú kést vett elő, hogy a rakoncátlan fiuk-

*

Különösen olyan esetben, mikor a tüdők részéről észlelhető vérbőség, akkor jó szolgálatot tesz az érvágás, ezt azonban nem ajánlom laikusra bízni, mert majdnem hasonló tünetek közepette jelentkeznek a lépfene és ha lépfenés állat érvágásakor azt nem szakszerűen végezve, vér fröcscsenne az érvágónak a szemébe, avagy sebes kezére, úgy maga is lépfenében meghalhat, de meg a törvény is szigorúan tiltja ily állatokon érvágás eszközölését laikus részéről.

Inkább ajánlanám ez esetben piócák alkalmazását, a mi nem jár annyi veszéllyel.

Mindenesetre, különösen háziállatainkkal szemben, a hol a védekezés csak tőlünk függ, ajánlatos az ily oshetőségekkel számolva, már eleve megkímélni az állatot. Ugyanis ennek legegyszerűbb módja, hogy az istállót, ólat s aklot jól hűvösen tartjuk, a mit elérhetünk azáltal, hogy az istállóablakokat galyakkal pótoljuk, az istálló ajtaját nedves pokrócczal vagy lepedővel letakarjuk, az istállóban több helyen nagy sajtárokat állítunk fel, megtöltve vízzel, a hídlások táját, az istálló körületét szorgalmasan locsoljuk, hogy így állandó párologást idézzünk elő. Ha módunkban van, úgy az állatokat tereljük árnyas, hűs helyre, szabad levegőre, a hol folytonos szellő járja át. Különösen kíméljük meg az állatot nagy hegyi utaktól és a nagy hegyi utakon nagy terütről, de ha ez elkerülhetetlen, úgy azt lehetőleg a hajnali és estéli órákban végezzük, avagy ha napközben kell dolgoztatni, úgy megfelelő pihentetésről kell gondoskodni. A mint jeleztem, nagyon könnyen összetéveszthető a baj a lépfenével, de itt biztos tájékoztatást csak a boncsolás ad, a mennyiben napszúrás esetén az elváltozások csak az agyra, tüdőre, szívre szorítkoznak, míg lépfene esetén pedig a lép mutat hátrányos elváltozást, a mint az ismeretes.

Összetéveszthető a napszúrás okozta tünet a veszettséggel, hevenyfertőző betegségekkel, sertéseknél a sertés-orbánczezal, agyvelővízkórral.

Természetesen a kór megállapítása mindig szakemberre bízassék; ha a fenti tünetek alapján kezelt állatoknál javulás nem áll be, úgy ez megerősítheti abbéli gyanunkat, hogy nem napszúrásról, hanem más betegségről van szó, a mi azután más kezelést is igényel. Az elmondottakat mint első segínyt soroltam fel addig is, míg bárki orvosi segítséget vehet igénybe, hogy így is nagyobb veszteségtől megkímélje magát.

Dr. Kukuljevič József.

A mocsári szalonkákrol.

Irta: Gy. Gy. K.

A mocsári szalonkák, helyesebben sárszalonkák bizonyos mellőzés részesei. A vadászvilág rokonszenve a sárszalonkák által nyújtott vadászélvezetek tekintetében kissé megoszló. Akad vadászember, a ki szenvedélyvel gyakorolja ezt az érdekes és izgató vadászatot és lelkesedéssel tud róla beszélni; más megint a sárszalonkát, mint vadászobjektumot, teljesen ignorálja. A vadászkedvtelés, úgy hiszem, olyannyira egyéni valami, hogy a sárszalonkák értékét, mint vadászobjektumokat, szükségtelen közelebről bírálgatni s így beérhetjük pusztán annak megállapításával, hogy a sárszalonka, mint mocsári szárnyasvad, Európaszerte a vadászobjektumok sorozatába tartozik; mint ilyennel pedig időszakonként foglalkozni illik, annyival is inkább, mivel hazánkban elég bőven akad sárszalonkaféle. Egyébként mint hasznos hajtó viziszárnyasokat, bizonyára nem is óhajtjuk a kipusztítottak közé sorolni.

nak vérét is vegye. A mint azonban fenné a kést, a lesben álló apa célba vette s lelőtte az erdei embert, ki holtan zuhant végig a tűz mellett.

Most már bejött az öreg oláh is a kunyhóba, az emberi kart visszafelé forgatván a fiuk feje fölött, újból életre keltette őket és halott emberi kart, kést, tarisznyát, mindent a hullára dobálván, ráfordította a tüzet, elégette az erdei embert.

Neszt vette a harcznak az erdő leánya; férjének segítségére a kunyhóhoz sietett, de nem tudott bemenni, mivel a gazda időközben fokhagymával kente be a kűszöböt és egy rongyos bocskort dobott a tűzre; ezeknek szagához közeledni az erdő leánya nem tud. Tehetlensége fölötti dühében a kunyhó fölötti fára kűszott fel, egyik fáról a másikra ugrott, átkozódott és megfogadta, hogy férjének haláláért iszonyú bosszút áll. Késő éjszaka vonult el sirva az erdőbe.

A rémes éjszaka beteggé tette az öreg oláhot, reggel már nem tudta fekhelyét elhagyni. Fiait leküldte a községbe, hogy hozzá doktort hozzanak, de későn, nem érkeztek vissza idejére. Bent a kunyhóban találták az erdő leányát, ki a beteget megfojtotta s kielégített bosszuja fölötti örömeiben ujjongva rohant ki mellettük.

A fiuk szörnyet haltak a rémülettől és az orvos hátí lova megriadva az erdő leányától, lezuhant a mélységbe.

E rémes esettől származik a helynek neve: «Magura kaluluj» (Lóhegy).

*

A tündérek tava.

Mikor Isten a világot teremtette, a völgyeket és lapályokat az embernek, a hegyeket és erdőket pedig a vadállatoknak adta s úgy rendelkezett, hogy az erdő vadjairól félévig a tündérek gondoskodjanak, mialatt az embernek azokat üzni, zavarni nem szabad. Jó dolguk van, gyarapodnak és szaporodnak e félévben a vadak, a másik félévre azonban az ember gondjaira bízta, az ördögnek adta őket, a kik üzik, hajtják szegényeket, húsukat messzi piacokra, nagy városokba, nagy urak lakomáihoz, bundáikat fényes lakásokba elhordják.

Szigoruan meg volt ugyan tiltva, hogy a tündérek félévében ember járja az erdőket, Borgóról egy híres vadász mégis kiment, messze be az erdőbe, egy tóhoz, szarvas lesre. A tó partján egy bükkfára mászott s itt várta, míg a szarvas vizet inni jön. Soká várt, már el is álmosodott, mikor az erdő mélyéről ének hangot

bekben, úgy a sárszalonszövegénél is a legnélkülözhetetlenebb segédeszköz.

A közönséges sárszalonszövegével szemben általában kétféle módszert követünk. Az egyik szerint abban a pillanatban, melyben a «szp» hang a fülünkhöz jut, már lőnünk is kell, tehát kapásra lőünk. A másik módszer szerint várunk kell addig, míg a fölrebbenő szárnyas egy-két ide-oda cikázgatás után valamivel nyugodtabban fog szokott csöndes röpirányához. Mi az előbbeni módot valljuk helyesebbnek, miután a cikázó repülésmód mellett a szárnyas a kellő lőtávolon legtöbbször már túl is van.

Különböző is alkalmas pillanatot az ilyesmikben végleg megállapítani fölülte nehéz feladat volna. A vadász egyénisége szerint az ilyesmi teljesen kizárt dolog. A lőtávolság s a löfegyver kiváló minősége mellett is az alkalmas pillanat megállapításánál egy-egy hajszálnyi eltérés teszi kockára akárhányszor a már biztosnak vett eredményt.

A kit vadászútja késő őszi szakában Herczegovinába, az alsó Narenta-völgy mocsarai közé, vagy Albánia vizegyősi tájaira vezet, az ott messze tél szakába nyúló időnkig is bőségesen résztvehet a sárszalonszövegében.

Szép számban találkozhatunk sárszalonszövegével a Száva-medenczében is. A Száva partjaival párhuzamosan nádasok végtelen sora húzódik nyugatról keletnek, Ó-Gradiskától lefelé Zimonyig majdnem 400 kilométernyi hosszúságban temérdek olyan elhagyatott mocsaras vidék akad, hol egyes években mindhárom sárszalonszöveg-fajtaival nagyobb számban találkozhatunk. A nádasokat és mocsarakat szegélyező legelőkön temérdek gulya és egyéb nyáj tanyázik nyaranta. A puha, nyirkos, süppe-

dékes talajban a legelésző szarvasmarhák nyoma mentén valószínűleg hemzseg a sok rovar- és féregféle s így a különféle sárszalonszöveg senkitől se háborgatottan, bőséges táplálékhoz juthatnak ott.

Vadászember, a kit útja hosszabb-rövidebb ideig a Szávátájakra, vagy más mocsaras vidékekre visz, ha a «kapásra lövés» igazi művészetében nem otthonos, egyfolytában talán unalmasnak fogja találni a sárszalonszövegére való lövöldözést. Ez érthető is, miután minden egyes vadászobjektum vadászásának csak úgy van meg a maga élvezete, ha hozzáértünk, a mely esetben a sikeres lövések szempontjából bizvást azt állíthatjuk, hogy kevés más vadászati nyújt a sárszalonszöveg lelovásához hasonlítható érdekes vadászélményt.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

A só, mint trágyaszor. Egyik lap legutóbbi számában egy közleményben azt írtam, hogy a só a fák mézgásodása ellen, mint trágyaszor is előnnyel használható, de e célra a konyhasó drága. Nagyban alkalmazásnál ennél olcsóbb sőt tudok ajánlani, melynek még az az előnye is megvan, hogy alkalmazása nem ütközik semmiféle tilalmas dolgokba.

Ez az olcsó só, jobban mondva trágyasó, a kainit, mely manapság a vásárolható kálitrágyák közül a legelterjedtebb.

De, hogy azok a kik a műtrágyázás kérdésével kellőképpen nem foglalkoztak, de e kérdés iránt érdeklődnek e trágyaféleséggel közelebbről megismerkedhessenek, megmagyarázom, hogy mi az a kainit.

Ez a nagy fáradtság volt az ő betegsége; nappalra ismét elpusztult egy.

A juhász ismerte már a bajt, de nem tudott az erdő leányának kedvtelése ellen tenni. Tudta, hogy ha szól hozzá, megnémul, tudta, hogy közelébe menni nem ajánlatos, mert az erdő leányának szenvedélyes szerelme azonnal lángra lobban s nem alszik el addig, míg az ő életét ki nem oltja. Kutyái is szűkölvén bujtak el a helyett, hogy a juh akol ajtaját őriznék. Mégsem akarta összedugott kézzel nézni a bajt s tűrni a kárt; lement Borgótihára, tanácsot kérni egy öreg javas asszonytól, ki azt mondta neki: «Fiam, te legény vagy s tudnod kell, hogy a mennyi lány a világon van, az mind szereti a piros csizmát. Hát szereti az erdő leánya is. Menj el Beszterczére, vásárolj egy piros csizmát, de csak egyet s nem százat» és kitanította a legényt, hogy mit tegyen azzal.

A juhász meg is vásárolta a piros csizmát, rézpatkósat, szép sárgaszélű talppal, utasítás szerint jó nagyot. Kivitte a juhtanyához s estefelé oda állította a szózó vályu mellé.

Jött az erdő leánya, egyenesen ide és a mint meglátta a piros csizmát, örömmel ragadta a kezébe. Nézte,

nézgette, beledugta az egyik lábát, felállott s gyönyörködött abban. De hát mit csináljon most már a másik lábával, mit huzzon arra? Nagy volt a csizma, hát belegyömöszölte abba a másik lábát is, de a mint felállott, el is bukott. Oda rohant most a legény, derékszíját megoldva, a leány derekára esatolta azt, mitől ez — mondta a javasasszony — erejét veszti.

Úgy is volt, az erdő leánya elveszítette félelmetes nagy erejét, a juhász lehúzta róla a piros csizmát, hogy járni tudjon és a szíjnál fogva bevitte Borgótihára, a paphoz, hogy belőle az ördögöt kiűzze. Nem volt szegényben az ördög, de azért, mikor elkezdte a pap az ördögűző imát mondani, úgy megijedt attól a leány, hogy térdre borult a pap előtt s könyörögve kérte, hogy bocsássa őt szabadon, inkább megfogadja, hogy e vidéken soha többé nem fog mutatkozni.

A község vénei tizenketten kísérték vissza az erdő leányát a Tasukaszára, hol az karjára kapva az erdőben maradt két kis csecsemőjét, sírva-ríva vonult el keresztül a Magura kálulujon, fel a Dorna-völgyén, át a marostordai rengeteg nagy erdőbe s most is ott van.

A kaint fehér vagy vöröseskálisó 23—24% magnesia, 2% klorkali és 30—40% konyhasó tartalommal bír.

Ebből láthatjuk, hogy a kaint igen értékes trágya mert hiszen $\frac{1}{3}$ részénél több benne a tiszta konyhasó; már pedig tudjuk, hogy Wagner P. tanár volt az, a ki bővebb kísérletezés után rájött arra, hogy a konyhasó egyike a legértékesebb trágyaféléknek legfőképen azért, mert a konyhasó a növényvilág táplálékainak, egyik lényeges alkotó részét képezi.

A kaint nagy mennyiségű sótartalma oka éppen annak, hogy a magyar só egyedárúságnál csakis egész kocsirakományban, lepecsételve és kizárólag trágyázási célokra való felhasználás szavatolása mellett lehetett eddig a kaintot beszerezni. Ujabban azonban, a kaintot nagyban vagon rakományokban ab Leopoldsthal—Stassfurt, ömlesztett állapotban 212 K-ért, zsákban szállítva pedig 26 K-ért lehet kapni. A vasuti szállítási költség a különböző távolságú rendeltetési állomások szerint 260—280 K közt váltakozik. *Kicsinyben* métermázsánként zsákkal az Országos Magyar Gazdasági Egyesület budapesti raktárából egyesületi tagok 5'60 fill. nem egyesületi tagok pedig 6 K-ért kaphatják a kaintot. A megrendelésekkel a kaint ára a O. M. G. E. titkári hivatalába Budapest, Üllői-út 25 beküldendő, a szállítási költségek pedig, a küldemény átvételénél fizetendők.

A kaint Németország stassfurti és leopoldsthal-i káli bányáiban roppant nagy mennyiségben fordul elő. Ára ott helyben 100 kilóként 2—2 K 20 fill. onnan azonban magas a fuvarbér, azért nálunk az ára 6 K és a fuvar költség. De hát akkor is, ha métermázsája 7 K-ba kerülne, a benne található rendkívül becses növény tápláló anyagok nagy mennyisége miatt olcsónak mondható.

A kálisók általában igen vizvonzók lévén, hamar összeállanak, összezsomósodnak a zsákban, miért is tanácsos a kaintot mindjárt a megérkezés után két-annyi finom, száraz homokkal jól összekeverni.

A kaint alkalmazása, mindenütt sikerrel jár, de legnagyobb a szemmel látható eredménye humuszgazdag televényes, és a homok földeken, különösen ha kellő foszfortrágyát is adunk a talajnak.

Megjegyzem még azt is, hogy a kaintot gyümölcs-fák trágyázására is igen előnyös eredmény reményében használhatjuk.

Hreblay Emil.

Gyümölcs-eltartásról. 1. A téli eltartásra szánt gyümölcsöt lehetőleg soká hagyjuk a fán; kisebb fagyok az almának nem ártanak.

2. A gyümölcsöt sértetlenül kell a fáról leszedni, tehát ügyeljünk arra, hogy azt meg ne nyomjuk, meg ne üssük. Legtanácsosabb a gyümölcsöt egyenként kézzel leszedgetni; hogy a gyümölcs szárát megsértjük-e vagy sem, az közömbös.

3. Nem szabad a gyümölcsöt nedves állapotban, tehát eső, vagy harmat után a fáról leszedni.

4. Nem szabad a leszedett gyümölcsöt megtűrül-

getni. A gondos természet ugyanis minden gyümölcsöt vékony viaszréteggel, mintegy ruházattal vont be, a melynek az a rendeltetése, hogy a gyümölcsöt a külső káros behatások ellen megvédje. Ettől a ruházattól tehát a gyümölcsöt megfosztani nem szabad.

5. Mielőtt a gyümölcsöt téli szállására elraknánk, néhány napig, vagy akár néhány hétig is tartsák azt szellős helyen, hogy felesleges nedvessége elpárologjon, vagyis, hogy egy kicsit megszikkadjon.

6. A gyümölcs eltartására szolgáló helyiségnek — az pince, kamra, szoba, padlás stb. — sötétnek, száraznak és lehetőleg egyenletes hőmérsékletűnek kell lenni. Legalkalmasabb erre az olyan helyiség, a melynek hőfoka nem süllyed le 0 fok alá és nem emelkedik nyolcz fok fölé. Legjobban áll azonban a gyümölcs az olyan helyiségben, a melynek hőmérséklete állandóan 3—5 Celsius fok meleg közt ingadozik. Az ennél nagyobb melegben a gyümölcs gyorsabban érik, fonnyad és hajlamosabb a rothadásra.

7. A földfeletti helyiségek, ha egyébként az előbbi feltételeknek megfelelnek, jobbak a gyümölcs-eltartás céljaira, mint a pince.

8. Erjedő, rothadó, vagy rossz szagú anyagokat a gyümölcs eltevésére szolgáló helyiségben nem szabad megtűrni.

9. Lehetőleg lécekből készített állványokra rakjuk a gyümölcsöt, még pedig az almát szárával lefelé, a körtét pedig szárával felfelé.

10. Finomabb fajtájú gyümölcsöt úgy kell rakni, hogy azok ne érjenek egymáshoz. Legjobb a gyümölcs alá faszénport, gipszet, vagy száraz tőzeget, szórni; papírt — ha csak lehet — erre a célra ne használjunk.

11. Közönségesebb fajta, keményhúsú gyümölcsöt lehet több rétegben egymás fölé ládába, vagy hordókba is rakni, úgy azonban, hogy minden 2—3 réteg gyümölcs közé papirost tegyünk.

12. Lehet az almát földbe ásott vermekben is eltartani; a verem oldalait és alját diófa-levéllal sűrűn ki kell rakni s ugyanezzel kell a gyümölcsöt be is takarni. Mihelyt azonban a vermet megnyitjuk, a gyümölcsöt el kell fogyasztani, mert a levegőn többé nem lehet eltartani.

Miképen lehet haszonnal sertést hizlalni. Ez idén a tengeri olesónak ígérkezik (?), a hús és a zsír pedig drága, ennél fogva a kinek csak módja van hozzá azaz tarthat néhány darab sertést és azt hizlalhatja, az szerezzon be ilyeneket és ha saját termése nem volna, vegyen tengerit és etesse azt hizóba fogott sertéseivel. Minden megetetett métermázsza tengerivel 18—20 kilogramm súlyszaporulatot kell elérnie.

Ha beállítunk hizóba 50 kilogramm súlyú sertést, melynek ára kilónként 1 K 20 fillér — — — — 60 K megetetünk a sertéssel 500 kgr. tengeri à 10 fill. 50 K kiadás összesen, 110 K eladáskor fog a sertés nyomni 150 kgr.-ot à 1 K 40 f 210 K többlet 100 K vagyis a nyereség 100 K. A mi öt darab sertésnél 500 K-t jelent.

Ha azonban van sertésünk és tengerink is, akkor a nyereség még nagyobb lehet.

Az általánosan szokásos házi hizlalásnál a sertés legtöbbször csak szemes tengerit kap eleségül. Legföljebb a hizlalás végefelé nyújtunk neki vízzel felpuhított árpa- vagy tengeri-darát. Hazai mangalicza fajta sertéseink hizlalásánál ez helyes is, mert ezek inkább zsirra hiznak, a zsirra való hizlaláshoz pedig legjobban megfelel a szemes tengeri. Fiatal állatokkal a hizlalás kezdetén tanácsos kevés vizes korpát vagy néhány kgr. főtt burgonyát is etetni, de csak az első 4—6 hétben és akkor is etessünk mellette szemes tengerit, hogy a rágástól el ne szokjanak.

A rágás a sertés tartásánál, nevelésénél és hizlalásánál egyaránt nevezetesen szerepet játszik. Soha, semmi féle sertést nem szabad huzamosabb ideig úgy tartani, hogy annak ne kelljen rágni. Egészen fiatal kortól kezdve folytonosan gyakorolja a sertés rágóizmait és a hizlalás tartama alatt is. Az így nevelt és így hizlalt sertés nem fogja megenni idő előtt az evést, mint azt elég gyakran tapasztalhatjuk, szegény emberek házi hulladékokon felnevelt sertéseinél, a melyek bizony szemes eleséget vajmi ritkán ropogtatnak. Ha főtt burgonyát, darát, korpát vagy más hasonló puha, felhígított eleséget etetünk a hizóval, e mellett mindig etessünk 1—2 kgr. szemet is, főleg tengerit, a melyet rágni és benyálazni kénytelen.

Az eladásra való sertés hizlalással foglalkozók csakis teljesen kifejlődött, 1½ évesnél idősebb állatokat fogjanak hizóba, mert az ily korú sertések a takarmányt legjobban értékesítik. — Ez azonban csak a mangalicza sertésekre nézve áll, mert a húsrá fejlődő fajtaéknál ellenkezőleg a fiatal 1—1½ éves kor között való hizlalás sokkal jobban fizeti ki magát, különösen ha lefőltözött tejjel hígított árpa- és tengeri-darát kapnak. (bl.)

Szárnyasok levágása. A baromfiak levágása gyakran a legnagyobb kegyetlenséggel történik; vannak, a kik e czélra olyan életlen, tompa kést használnak, a mely inkább botnak illenék be, s ezzel nyiszálják a szegény állat nyakát addig, míg végre hosszabb-rövidebb idő alatt sikerül azt megfelelő mélyen bevágni, vagy talán inkább befűrészelni. Ezt a mindenesetre lelketlenségre valló állatkinzást úgy lehet elkerülni, hogy mielőtt az állat nyakának a bevágásához hozzáfognánk, kis kalapácssal, vagy egy nagyobb konyhakés fokával egy erős, hirtelen ütést mérünk az állat fejére, a melytől az azonnal elveszti az eszméletét, elkábul s nem érzi a kinzást; csak ezután vágjuk be, még pedig az ütést után mindjárt a baromfi nyakát, hogy a vére még kifolyhasson, de ekkor is éles kést használjunk. — Vannak, a kik minden szárnyast, még a libát is ilyen módon ölik meg, mert abban a pillanatban, a mint a fejére ütöttünk, az állat már nem érez többé fájdalmat s így kinzása nélkül lehet vele végezni.

A pincze nedvessége nyáron. Ha a pincze nedves, és az nem a magas talajviztől van, úgy annak, az az

oka, hogy a pincze falazatán, a téglákon, köveken és egyéb vasalkatrészekben, melyek a környező levegő hőmérsékleténél hidegebbek, a nedvesség lecsapódott. Erről könnyen meggyőződhetünk úgy, ha a falazatot, vagy például a hordóabroncsot megtapogatjuk és azt nedvesnek találjuk. A levegő ugyanis, ha még olyan száraznak tűnik is fel, mindig tartalmaz nedvességet. Ha tehát a pinczében nem a talajviztől származó nedvességet észlelünk, úgy az attól van, hogy a külső meleg levegő a nyitva hagyott ajtón, vagy ablakon akadálytalanul ömlik be nap közt a pinczébe, a hol azután a levegő nedvessége a hidegebb kő, vagy vastárgyakra lecsapódik. A külső meleg levegőnek a pinczébe való beeresztése két irányban káros; egyrészt azért, mert nedvessé teszi a pinczét, s így ott a penész jobban képződik, másrészt pedig, mert fel is melegíti a pincze levegőjét. Ha nyáron a pinczét szellőztetni akarjuk, a mi szükséges is, úgy tegyük ezt este, mikor már a harmat is lecsapódott és a mikor a külső levegő lehetőleg hűvösebb, mint a pincze levegője.

Egy helyes tyúkkeresztezésről. Tömerdek a panasz, hogy bár az orpingtonok tyúkjaink testét megnagyobbitották, de a régi híres magyar tyúk jó tojóképeségét alaposan elrontották.

Első hallásra a panasz majdnem igaznak és elfogadhatónak tetszik, de ha az ember a dolog mélyére tekint, bizony kiderül, hogy ez nincs úgy — nem csak egyes esetekben, de az egész országban sem.

Addig míg hazánkban a fajbaromfiaknak a népies tenyésztésben való rendszeres bevezetésével nem foglalkozott senki, sem az állam, sem egyes gazdatársadalmi intézmények, a tyúkok tojásait sem olvastatták a gazdasszonyok valami gyakran. Tojt a tyúk — ha tojt és élt addig, a míg rákerült a sor a fazékba vagy a húsos tálba való jutásra, avagy ha szerencsés volt akkor egy éjjel elszenderült végelgyengülésben. Mert holmi tenyész kiselejtezés, tojó csapófészek, keltetőgép stb., 10—15 év előtt még csak a felsőbb körökben volt ismeretes — ma azonban a peczeszölősi szőlőmunkás felesége is kiválogatja a bőven tojó, vagy sárga héjú tojásokat tojó tyúkokat s azokat tartja meg tovább tenyésztésre, tojás lerakásra, mert ezt így olvasta a szaklapokban vagy a szakkönyvekben. Ez a helyes. De meg kell ebből állapítani azt a tényt, hogy az igények a tyúkkal szemben is — hallatlan módon növekedtek. Sokkal nagyobbfokú az igény a tyúkkal szemben ma, mint a tyúk tojó és egyéb jó benső tulajdonának fejlődése az elmúlt állapothoz képest.

A nemesített és okszerű kiválasztással tenyésztett tyúkok bárhol az országban több és szebb; nagyobb tojást tojnak, mint a 10—15 év előtti őseik, csak az a baj, hogy ma mindenki olyan tyúkot szeretne, a melyik 200 tojást tojik évente és nem 18, hanem 10 tojás nyomna egy kilót.

Bizony így áll ez a dolog. De ki gondol erre. Egyik-másik bele kiált a semmiségbe: az orpingtonokkal elrontottuk a hazai tyúkjaink jó és bőtojóképeségét,

és mert mindig kellemes a rosszaló kritikát hallani és terjeszteni — akad ezer és ezer ember, a ki nem csak tovább terjeszti e bolondgombát, de még hizlalja is.

Sohasem volt oly szép és jó baromfiállománya egy országnak sem, mint nekünk részben van, részben lesz 8—10 év múlva, ha a mostani tenyésztést fenntartjuk — sőt tökéletesítjük is.

Tökéletesítésre ajánlottam a tojóversenyek megtartását és a kopasznyakú erdélyi tyúknak, valamint a fehér és sárga olasz kakasoknak a köztenyésztésbe való bevezetését.

Eljön az az idő, a midőn ezt is megfogják az állam és a gazdatársadalmi tényezők valósítani.

Most azonban egy sikerült keresztezést óhajtok ismertetni és ez a Maurer-féle kecskeméti fehér tyúk.

Maurer János húsz év óta lelkes tyúkász és ha nem volna olyan szerény ember, akkor Koppély Gézával, a ki még régebb, lelkes apostola hazai tyúkaszatával, együtt lehetnének társadalmi téren a fővezetők, mert mindkét férfiú nemcsak elméletileg, de gyakorlatilag is képzett, vérbeli tyúkász.

Koppély Géza érdemeiről most nem beszélek, de Maurer János sikereit, melyeket a fehér magyar tyúknak helyes keresztezésénél ért el, ismertetnem kell.

Maurer János a kecskeméti fehér magyar tyúkot előbb fehér orpingtonnal keresztezte és a legjobb keresztezési ivadékokat tartotta meg továbbtenyésztésre; később a fehér olasz kakasokat is felhasználta az állományának tojástermelése szempontjából. Az eredmény kitűnő lett. A mit én ajánlottam az ország köztenyésztésében való eljárásra, azt Maurer János, a «Borászati és Szőlészeti Lapok» szerkesztője Kecskeméten, saját kezdeményezéséből megcsinálta. Mivel dolga sikerült, igazolta, hogy jó tanácsot adtam. Ajánlom a Maurer-féle fehér nemesített tyúkokat és kakasokat beszerzésre és továbbtenyésztésre, mint igen gyors fejlődésű, bő tojó és gyorsan hizó állatokat. (bl.)

Midőn e közleményt már megírtam, olvastam «Az Erdő» folyó évi első számában Jecskovicsné érdekes kis közleményét:

«A sárga orpington tyúk és olasz kakas ivadéka.» Sok kísérletezést tesznek a baromfitenyésztők a különféle fajták keresztezésével, hogy egy oly fajtát sikerüljön kitenyészteni, a mely úgy a test súlyára, mint tojóképeségre nézve elsőrendű legyen.

Magam is évek óta bibelődöm egy-két tyúkfajtaival. Mig aztán az utóbbi három év alatt sikerült a sárga orpington tyúk és fehér olasz kakas keresztezéséből oly féleséget tenyésztenem, a mely már 25—26 hetes korában rakja le első tojásait. Ez nagyobb az olasznál s a mi nagy hátrány az olasznál, hogy t. i. nem kotlik, e keresztezett ivadék 39—42 tojás letevése után már kotlik s hűségesen ül a fészken; igaz, hogy csibéit korán juttatja árvaságra, mert hét-nyolcz heti vezetés után újból hozzálát a tojás lerakásához. Oly egyéneknek, a kik keveset, azaz csak saját házi szükségletük fedezésére tenyésztenek baromfit, nagyon ajánlhatom e keresztezést. Az olyan háziasszony, a ki helyszüke miatt nem ültet-

het, azaz nem nevelhet korai csibét s nem juthat a téli hónapokban tojáshoz, jól teszi, ha így tenyész, mert másféle tyúk 9—10 hónapig nem tojik, míg ebből a keresztezett baromfiból a májusban kikelt jérece már október vége felé bőven rakja tojásait. A kik pedig nagy súlyt fektetnek az egyszínű tollazatra, azt azáltal érhetik el, ha a fehér orpingtont a fehér olaszszal, avagy a sárga tollazatú orpingtont a sárga olaszszal párosítja.»

Ime, itt a második bizonyítvány arra nézve, hogy az olasz kakasok importálása csak előnyös lehet. (bl.)

Különfélék.

Kitüntetés. A király Ács Géza uradalmi erdőőr, semsei lakosnak emberéletnek saját élete veszélyeztetésével véghezvitt megmentése alkalmából tanúsított bátor magatartása elismerésül az ezüst érdemkeresztet adományozta.

Linoleum tisztántartása. A linoleumot tisztára le kell seperni és a portól letörölni; azután akár langyos, akár hideg vízzel, puha ruhával kell lemosni. A lemosáshoz sohase használjuk szappant, vagy forró vizet s ne súroljuk kefével, mert ez megtámadja és idővel lekoptatja a festéket.

Gyümölcs- és fűfoltok. Szövetből a gyümölcs- és fűfoltokat szeszszel való dörzsölgetés útján távolítjuk el, de előzőleg nem szabad a szövethez víznek érni. Ha így marad is még a foltnak egy kis nyoma vissza, az a következő mosásban eltűnik. Fehérneműből kénezéssel lehet a foltot eltávolítani s azután kimosni és kiöblíteni. Egyszeri kimosás után forró vizet kell ráönteni.

Miért feni össze a légy a lábait? A ki megfigyeli pl. az ablak üvegén megálló házilegyet, észreveheti, hogy az hol egymáshoz, hol a fejéhez és szárnyaihoz fenegeti lábait. Sokáig az volt a vélekedés, hogy ezt pusztán azért teszi, hogy tisztába hozza magát, hogy mint pl. a macska, mosdik ilyenkor. Nem lehet tagadni, hogy e műveletnek egyik célja a tisztálkodás és a repülőkészüléknek a rendbehozatala, de egyben a légy egyik életbevágó műveletének s illetőleg képességének rendbentartása is. A légy és több más rovar is, mint tudjuk, képes teljesen függőlegesen és még oly sikos, pl. üvegterületen is járkálni. Régente rendkívül finom és nagyszámú szőrszálakkal fedett lábai ilyen alkatának tulajdonították e képességet s azt tartották, hogy ezekkel a finom szőrökkel kapaszkodik a tárgyak apró réseibe. Nagyítóüveg alatti vizsgálódások azonban kiderítették, hogy a légy lábán levő szőrök mozgató izmokkal nem állnak kapcsolatban s így azokkal nem is tudhat kapaszkodni; kiderült továbbá, hogy a lábak szilárd váza bizonyos híg, gyorsan száradó, ragadós nedvet ömleszt, mely a szőrszálakat átítatja s ez teszi lehetővé a légynek függőleges területen való járását és a plafó-

non való mászkálást. A légy lábain rendkívül nagy számban szemmel alig látható finomságú szőrszálak vannak; a hat láb szőrein folyton képződő ragadós anyag könnyen lehetővé teszi az átlag csak 45 milligramm súlyú légy testének függőhelyzetben való megmaradását s a lábemelő izmok működésével annak továbbvitelét. Bizonyosága e körülménynek az, hogy a légy pl. párával lepett ablaküvegen, vagy nyirkos egyéb tárgyon csak igen ügyetlenül képes járkálni, bizonyára amiatt, mert lábszőreinek ragacsos túlságosan felhigul s tapadóképeségéből veszít. Hasonlót lehet látni akkor, ha a légy erősebben poros felületen mászkál, mert ekkor meg lábszőrei ragacsát a porszemek kevésbé tapadóvá vagy egyáltalán nem ragadóvá alakítják. Mikor tehát a légy lábait egymáshoz vagy érdes fejéhez és szárnyaihoz feni, bizonyára a lábait tapadóképeségét fentartó, vagy felidézendő cselekszi ezt.¹

Melyik nép a legtakarékosabb? «Takarékoskodj idejében, hogy legyen miből élned a szükségben!» mondja a nagyon is igaz és megszívlelendő közmondás. Sajnos, kevesen követik ezt a jó tanácsot, pedig az idő hamar elrepül s mi úgy elmaradunk tőle, hogy azt többé behozni nem tudjuk. Akkor jön azután az öregség, a mikor még ha akarnánk se tudunk dolgozni és nem tudjuk még a mindennapi kenyeret se megkeresni. Ha öreg napjainkig nem takarítottunk meg semmit, úgy éppen akkor válunk embertársainknak vagy az államnak a terhére, a mikor az legrosszabbul esik. Átlagosan 100 lakos közül Dániában 51, Norvégiában 33, Franciaországban 29, Angliában 27, Németországban 26, Spanyolországban 20, Ausztriában 19, Magyarországon 7, Oroszországban pedig csak 3 egyénnek van takarékpénztári betétje. Mint látjuk, mi e tekintetben nagyon hátra vagyunk maradva, mert a helyett, hogy takarékpénztárba tennénk felesleges filléreinket, azt a butító és emberölő pálinkára költjük.

A legnagyobb harang. A legnagyobb harang, a melyet eddigelé öntöttek, a moszkvai (Oroszország) úgynevezett csár-harang, a melynek súlya 200,000 kgr., magassága 6 méter, kerülete 19 méter, vastagsága pedig mintegy 60 cm. Ez a harang eddig még nem szólt, mert öntése közben repedést kapott. Miután így megrepedve czéljának nem felelt meg, kápolnává alakították át s jelenleg is mint kápolna van használatban, melynek bejáratát a repedés alkalmával kitört rész képezi.

Italfogyasztás az Oczeánon. Brémában (Németország) az észak-német «Lloyd» hajóstársaság hajóin az utóbbi években átlag 48,069 üveg pezsgő, 126,138 üveg vörösbor, 118,138 üveg rajnai és mőzeli bor, 18,436 üveg konyak, 20,777 üveg olasz bor, 68,202 üveg likőr, több mint 20,000 hektoliter sör, 495,485 üveg ásványvíz és közel 1½ millió liter tej fogyott el. Ezenkívül elhasználtak 2000 métermázsa kávé, 170 métermázsa theát és mintegy 150 métermázsa csokoládét és kakaót.

Hány köztársaság van? Európában összesen csak öt köztársaság van; és pedig Andorra, Franciaország, Portugália, San-Marinó és Svájc. Ezek közül azonban Andorra (Franciaország és Spanyolország közt), melynek 6 faluból álló 12,000 lakosa van, valamint San-Marinó (Olaszországban), melynek 8500 lakosa van, alig számbavehető törpe államocskák. Afrikában csak egyetlen köztársaság van: Liberia, melynek lakosságát kizárólag négerek alkotják. Ázsiában és Ausztráliában nincs egy ország sem, a melynek köztársasági államformája volna; ellenben Amerika a köztársaságok hazája. Amerikában 17 köztársaság van; ezek közül legnagyobb az Északamerikai Egyesült-Államok, a legkisebb pedig a Costa-Rica köztársaság, melynek csak 320,000 lakosa van. Az egész földkerekségen tehát csak 23 köztársaság van, úgy, hogy az 1600 millió népességnek csak kisebbik része él ebben az államformában.

1600 éves fa. A Mosel németországi folyóból buvások segítségével kiemelt faczölöpöket, melyek egy hajdani római híd alépitményéből származtak, Koblenzben három részben árvezették el. Habár a fa 1600 évesnél idősebb, mégis rendkívül szilárd és mindenféle asztalosmunkára használható. Az ezen vastag czölöpökből készült bútorok sajtáságos színükkel és nagy szilárdságukkal tűntek ki. A czölöpök fája egészséges, szép sötét színű, 1—4 méter hosszú és középrészben 30 cm. vastag. Németország egyéb folyóiból is hasonló, több ezer éves fákat halásztak ki, melyek ennyi idő után is megtartották szilárdságukat és mindenféle célra felhasználhatók voltak.

Talpfaárak 1894-ben. A M. Á. V. talpfabeszerzési statisztikája szerint a talpfaszükséglet 1894. évben a következő árak mellett volt fedezhető:

I. r. bükktalpfa	2·50—2·70 m.	1·66—1·80 K.
I. r. tölgytalpfa	— — — — —	2·50 „ 3·56 „
Góliát	— — — — —	2·70 „ 2·90 „
II. r. tölgytalpfa	— — — — —	2·20 „ 1·44 „
Váltotalpfa köbméterenkint	— — — — —	— — — — — 48·96 „

Ezzel szemben 1908-ban a M. Á. V. a következő átlagárakat fizette:

2·70 m. tölgytalpfákért átlag	— — — — —	6·70 K-t,
2·50 „ „ „	— — — — —	5·60 „
2·20 „ „ „	— — — — —	2·40 „
2·70 „ bükktalpfákért	— — — — —	3·20 „
2·50 „ „ „	— — — — —	2·95 „
Tölgyváltotalpfa m ³ -kint	— — — — —	80— „

A talpfaárak jelenlegi árhanyatlása rendkívüli események következménye és összehasonlítással fel nem használható.

Világító állatszeme. Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy több gerinczes állatfajnak, pl. a kutyának, a macskának, a lónak, a szarvasmarhának stb. a szeme egy bizonyos irányból nézve, fénylően világít. Ez az állatok szeméből, kisugárzó fény nem egyéb, mint a nappali világosságnak a reflexe, a visszatükröződése.

Ezt fotografiai felvételek igazolják, mert az állatszemekből kisugárzó fény éppen úgy hat az érzékeny lemezre, mint a nappali világosság. Azokon a szép pillanatfényképfelvételeken például, a melyeket Schilling, a híres afrikai utazó és követői éjjeli ragadozókról felvettek, rendkívül szembeötlők voltak azok a világos foltok, a melyek a fénylő szemektől származtak. Ez a jelenség nemcsak a gerinces állatoknál fordul elő, de megvan az a pókoknál és rovaroknál is. Kühne tanulmányozván az éjjeli lepkék szemeit, még azt is tapasztalta, hogy pl. a mi halálfejű lepkénknél lehet a világító hatást erősíteni vagy gyengíteni, a szerint, a mint megelőzőleg a szemet hosszabb vagy rövidebb ideig tesszük ki a fény hatásának. A szemnek ez a világító képessége egy, a szem reczehártyája mögött fekvő színszövetrétegben leli magyarázatát. Ez a színszövetréteg a szemet tapétaszzerűleg béleli ki s innen tapetum is a neve. Érdekes, hogy míg a gerinces állatoknak a szeme csak egy bizonyos irányból nézve világít, addig a rovarok szeme, mely több apróbb szemecskéből van alkotva, állandóan világít, mert bárhonnan nézzük is a szemet, mindig akad egy-egy olyan szemrész, mely a mégfigyelő szem tengelyébe esik, a melyet azután fénylőnek fogunk látni. Az olyan szem, a mely sötétben világít, fokozottabb mértékben használja ki tehát a nappali világosságot, a mennyiben azt a tapetum a sötétben visszaveri; ezzel a reczehártya tulajdonképeni hivatását megismételheti. Hogy a szem világító-képességénél még más valamilyen élettani hatás is nem működik-e közre, az még eldöntetlen.

Friss kenyér élvezetétől szélütés, görcsök, vértódlás, emésztési zavarok, stb. léphetnek föl. A fekete kenyér ebben a tekintetben veszélyesebb, mint a fehér kenyér. Óvakodjunk tehát a nagyon friss, különösen a még meleg kenyér evésétől.

Időjelzés. A «Meteor» szeptember hóra a következő időjelzést teszi közzé: Szeptember havának változási napjai: 2—8—13—14—15—17—21—22—26. és 30-ra esnek.

Legerősebb hatásúak a 2-iki száraz meleg; 13-iki viharos, igen változó, hűvös; 17-iki csapadékos; 21-iki meleg, száraz; 26-iki szeles, viharos jelleggel.

Hivatalos közlemények.

Hirdetmény.

(Az 1911. évben megtartandó erdőőri és vadőri szakvizsgák ügyében.)

Az erdőőri és vadőri szakvizsgák folyó évi október hó 16-án és az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolczon, Kassán, Máramaroszigeten, Kolozsvárt, Brassóban, Nagyszébenben, Temesvárott, Pécsen és Szombathelyen a vármegye székházában délelőtt 9 órakor fognak megkezdeni és folytatólag megtartatni.

Felhivatnak mindazok, a kik az erdőőri vagy vadőri vizsgát letenni óhajtják, hogy az erre vonatkozó engedélyért a szükséges kellékek birását igazoló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat folyó évi szeptember hó 30-áig ahhoz a kir. erdőfelügyelőséghez nyujtsák be, a melynek székhelyén vizsgát tenni kívánnak.

Budapest, 1911. évi augusztus hó 5-én.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a címzalagon átjavitott lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobb arányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy főleg reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

F. J. Csátár. Előfizetése szeptember végével jár le.

Bekes. 1. Előfizetése szeptember végéig van rendezve. —

2. M. I. címe Boldogkőváralja, Abauj-Tornamegye.

B. J. Baranya-Sellye. Előfizetése f. év végén jár le.

D. L. Lőcse. Köszönjük a beküldött kuriai végzést, a melyet közelebből fogunk közölni.

H. Á. Pozsony. Előfizetése július 1-jével lejárt. Többi kérdésére legközelebb válaszolunk.

Kl. J. Gosztola. Előfizetése 1912. július 1-éig rendezve van.

Többek kérdéseire csak a szerkesztő hazaérkezése után adhatunk választ a legközelebbi számban.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Erdőőri állást keres 38 éves, róm. kath., kiscsaládú, erőteljes, egészséges, kiszolgált csendőr és szakvizsgázott erdőőr, a ki az erdészeti és vadászati teendőiben 8 évi gyakorlattal bír és jó bizonyítványokkal rendelkezik. Beszél magyarul, németül és horvátul. Címe a szerkesztőségénél megtudható. (28.)

Állást keres 29 éves, kiscsaládú, erős testalkatú erdő- és vadőr, öt évi gyakorlattal, jó bizonyítványokkal, ki négy évig katonai altiszt volt, december 1-re, vagy január 1-re. Címe a szerkesztőségben. (31.)

Erdőőri vagy vadőri állást keres, két évi gyakorlattal és jó bizonyítványokkal bíró vadásztársulati vadőr. Címe: Oláh István, Debreczen, Bocskay-tér; Dénes Miklós leveleivel. (32.)

Jó bizonyítványokkal rendelkező, fáczántenyésztést és csemetenevelést értő erdőőr állást keres. Vadőri állást is elfogad. 45 éves, erőteljes, családos ember. Címe Galszik János, Fehérvárcsurgó, Rákhegy. (33.)

Angol módszerű fáczántenyésztő, állást keres. Címe a szerkesztőségben. (34.)

27 éves, ev. ref. vallású, kiscsaládú, katonaviselt egyén, beszél, ír, olvas magyarul, románul, kevésbé németül, négy középiskolát végzett, három évi erdészeti, vadászati és mezőgazdasági gyakorlattal, fel nem mondott állásban, más állást keres. Címe a szerkesztőségben. (35.)

Állást keres, 34 éves, nős, kiscsaládú, volt csendőrsvezető, szakvizsgázott erdőőr, erdészeti és vadászati teendőkből, és irodai munkálatokban jártas, állását bármikor elfoglalhatja. Czíme a szerkesztőségben. (36.)

Erdőőri szakiskolát és szakvizsgát jó sikerrel végzett, katonai kötelezettségnek mint szakaszvezető eleget tett, erdészeti, vadászat, valamint irodai teendőkből jártas egyén állást keres. Czíme a szerkesztőségben. (37.)

HIRDETÉSEK

Egy szép 1 3/4 éves, vadsertést is hajtó anyától való, több vadnemet jól hajtó kopókutya eladó. Szíves ajánlatokat F. A. címre Koronahegy-fürdő, Szepes m. kérem. (1.)

Pályázat.

Torda-Aranyos vármegye területén az állami kezelésbe vett véderdőknél az Offenbányai III. osztályú, előléptetés esetén II. osztályú járási erdőőri állás betöltésére pályázat hirdettetik.

Az erdőőr évi fizetése 400 korona, lakpénz 60 kor., lőtartási átalánya 100 korona.

Pályázhat azon magyar állampolgár, a ki:

- feddhetlen életű,
- 24 évnél nem fiatalabb és 35 évnél nem idősebb,
- a szakvizsgát letette,
- ép szellemi erő és egészséges testalkat mellett hibátlan beszélő- és hallóképességgel bír.

A hiteles okmányokkal kellően felszerelt, sajátkezüleg írt folyamodványok folyó évi szeptember hó 30-ig a tordai m. kir. állami erdőhivatalnál adandók be.

Torda, 1911. évi augusztus hó 10-én.

3.) **M. kir. állami erdőhivatal.**

Pályázati hirdetmény.

Alulírott erdőhivatalnál egy segéd-erdőőri állás tölendő be. Megkivántatik, hogy a pályázó nőtlen, szakvizsgázott egyén legyen és a *vadapolásban, valamint a vadászatban teljes jártassággal bírjon.*

A nyugdíjjogosultsággal összekötött állás kezdő javadalmazása: 600 korona fizetés, tűzifa, lakás és egyenruha. Kérvények alulírott erdőhivatalhoz három hét alatt nyújtandók be.

(4.) **Társulati erdőhivatal, Rima-Brezón.**
(Gömör megye.)

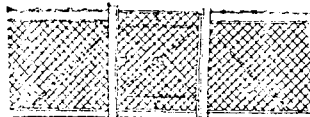
Lucfenyőtobozt

minden mennyiségben vásárlók, készpénzfizetés mellett. Esetleg bérbeveszek oly erdőket, a hol jó magtermés mutatkozik. Szíves értesítést *«Erdő 12.»* a kiadóba kérek. (7.II.1.)

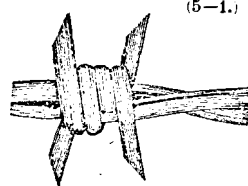
Házasság czéljából keresek jó modú családból szerény igényű kisasszonyt, vagy gyermektelen özvegyet, aki jó háziasszony lenne; 31 éves, nőtlen és gyermektelen uradalmi erdész vagyok. Leveleket kérek *«T. J., uradalmi erdész, u. p. Szigetujfalú (Pest-megye)»* jeligére. (8.II.1.)

Vadaskertsövények

a legjobb drótanyagból, továbbá kertsövények, tennispályák, baromfiudvarok

Alpenländische Drahtindustrie

(5-1.)

Ferd. Jergitsch'Söhne

WIEN.

V 1, Wienstrasse 45, Telephon 9583.
Graz, Göstinger Maut und
Klagenfurt Postfach 263.

195. számú képes katalógus ingyen és bérmentve a legközelebbi eső iródtól.

Kitűnő minőségű, fajtiszta
kocsányos és kocsánytalan

TÖLGYMAKKOT,

magas csiraképességű

JEGYEFENYŐMAGOT

ajánl és előjegyzéseket már most kér.

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udv. szállító

ZALAEGERSZEG. (6.IV.1.)

Uri ruhák készítéséhez való

jó brünni posztót és Lodent

legjutányosabb gyári áron szállít

Etzler és Dostal, Brünn

Schwedengasse 5/z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhaszövet szállító.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnnyel jár.

Dús mintagyűjtemény az őszi és téli évszakra, megtekintésre bérmentve. — Magyar levelezés.

(2. VI.1.)

HIRDETÉSEK felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.